

2014-05-16

Sov 180/2014

Riktlinjer för brandskyddskompetens i vård- och omsorgsboenden och bostad med särskild service i Örebro kommun

Örebro kommun

P R O G R A M
P O L I C Y
R I K T L I N J E
H A N D L I N G S P L A N

Innehållsförteckning

Syfte	3
God säkerhetskultur och systematiskt säkerhetsarbete	3
Brandskyddsombud	4
Utbildning	5
Allmänt	5
Olika utbildningsnivåer.....	6
Genomförande.....	7
Dokumentation	11

Beslutad av Programnämnd social välfärd den 2014-06-05, paragraf 101.

- PROGRAM/PLANER uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten inom Örebro kommun.
- POLICY uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt för arbetet i Örebro kommun.
- RIKTLINJE säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande i Örebro kommun.
- HANDLINGSPLAN anger strategier och konkreta åtgärder för att nå den politiska viljeinriktningen och fastställda mål på olika nivåer i organisationen.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att ange brandskyddskompetens för personal inom de vård- och omsorgsboenden och boenden med särskild service som Örebro kommun driver eller ansvarar för oavsett om de drivs i egen regi eller på entreprenad. Riktlinjerna ska utgöra ett styrdokument och stöd till chefer och personal i utformningen av ansvar, kompetens och dokumentation i brandskyddssyfte.

Riktlinjerna behandlar kompetens, utbildnings- och dokumentationsfrågor och ska användas tillsammans med rådande regler för brandskydd i fastigheter samt vävas in i det systematiska brandskyddsarbetet (SBA).

God säkerhetskultur och systematiskt säkerhetsarbete

Allt systematiskt säkerhetsarbete bygger på en god säkerhetskultur i den verksamhet det berör. En god säkerhetskultur kännetecknas som regel av ett högt säkerhetsmedvetande hos alla som bidrar i verksamheten, samt en förlåtande miljö som uppmuntrar till incidentrapportering, felsökning och förbättringsförslag.

Det systematiska säkerhetsarbetet bör drivas enligt dessa principer, där det är viktigt att dokumentation och planering inte stannar vid att vara dokument i en pärm utan blir ett resonemang och tankesätt som genomsyrar den dagliga verksamheten. Egenkontrollen och beredskapen ökar om flera i verksamheten är medvetna om förutsättningarna för en god säkerhet och ser sin egen roll i det löpande säkerhetsarbetet.

Säkerheten i en verksamhet är alltid beroende av att de som bedriver verksamheten implementerar säkerhetstänkandet i sin vardag. Den goda säkerhetskulturen innebär att varje medarbetare i sitt vardagliga arbete är med och tar ansvar för säkerheten efter bästa förmåga. Säkerhet är där naturliga samtalsämnen och allas gemensamma ansvar. En god säkerhetskultur gynnas av ett öppet klimat med en lärande snarare än bestraffande attityd till avvikelser och återkommande fortbildningar och förbättringsförsök.

Brandskyddsombud

Varje boendeverksamhet skall ha tillgång till ett brandskyddsombud.

Brandskyddsombudets roll är en viktig funktion för att integrera brandskyddsarbetet i den ordinarie verksamheten. Brandskyddsombudet ska också fungera som en länk mellan personal och administrativ ledning. Syftet med Brandskyddsombudet är att sprida kompetens i den dagliga verksamheten och göra det naturligt för personal att själv upptäcka och uppmärksamma eller rätta till brister i brandskyddet.

Det finns ett starkt samband mellan ett fungerande systematiskt brandskyddsarbete och en bra vård och arbetsmiljö, där det i grunden är fråga om engagemang, ordning och reda. Huvudtanken med brandskyddsombudet och dess roll är att brandskyddet lever med i verksamhetens utveckling och får en kontinuerlig uppföljning, samtidigt som engagemang och kunskap hos personalen växer. Därför ska varje boende ha tillgång till minst ett brandskyddsombud.

Arbetsuppgifter:

Samordning av brandskyddsarbetet.

Information/övning av egen personal

Uppföljning av intern brandskyddskontroll

Medverka vid tillsyn från brandmyndighet tillsammans med ansvarig för verksamheten.

Tillsammans med verksamheten tar brandskyddsombudet fram egna rutiner för incidentrapportering och dokumentation av brandskyddsarbete samt rutiner och intervall för interna brandskyddskontroller och utbildning.

Utbildning

Allmänt

Kompetensfrågan är en av de viktigaste frågorna när det gäller brandskyddet i våra olika boendeformer. Det är främst personalen som kan rädda livet på personen i det rum där det börjar brinna.

Under perioden 2008-2013 har mellan 100-130 personer årligen omkommit i bränder enligt statistik från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Den överlägset vanligaste platsen för dödsbränder, runt 90% av fallen, är i bostäder. De vanligaste bekräftade startföremålen är sängar eller stoppade möbler. Nedsatt rörlighet, funktionshinder och hög ålder (+65 år) är faktorer som är kraftigt överrepresenterade i den gruppen som omkommer i bränder jämfört med befolkningen i sin helhet.

Räddningstjänsten kommer alltid att behöva en viss tid för att komma på plats och påbörja släckningsarbetet. I tätort rör det sig normalt om runt 10 minuter och i ytterområdena närmare 15. I glesbygd är tiden ännu längre.

Under denna tid hinner en liten brand om den lämnas obekämpad växa till en fullt utvecklad rumsbrand och det kan få omfattande konsekvenser på egendom och för den som inte har möjligheten att sätta sig själv i säkerhet. Det enklaste sättet att förebygga allvarliga konsekvenser vid brand är att personalen är tidigt på plats och vet hur man ska hantera situationen. Ett bra initialt agerande under de första minuterna kan också spara liv och hälsa för boende runt omkring och minska skadorna på fastigheten.

Det är därför avgörande att personalen får tillräcklig utbildning och att den är regelbunden.

Olika utbildningsnivåer

Utbildningarna delas in i två olika kategorier efter huruvida verksamheten själv väntas hålla i dem eller om en extern utbildare tas in. Utbildningssystemet skiljer också på behov av kompetens hos personal i vård- och omsorgsboende eller boende med särskild service kontra personal i ordinärt boende.

Utbildningsplanen ser ut som följer:

Extern regi:

- Utbildning för Brandskyddsombud
- Repetitionsutbildning för brandskyddsombud
- Grundutbildning för personal i olika boendeformer
- Grundutbildning för personal i ordinärt boende
- Chefs- och verksamhetsledningsutbildning

Intern regi:

- Intern utbildning av personal (övningar)
- Introduktionsutbildning för nyanställd personal och vikarier

Genomförande

Utbildning för Brandskyddsombud

Utbildningen omfattar en och en halv dag, totalt 11 timmar.

Kursens innehåll och kursplan är i allt väsentligt detsamma som innehållet i Nerikes brandkårs utbildning för interna brandskyddskontrollanter.

Kursinnehåll

Brandteori

Lagen om skydd mot olyckor (LSO)
Lag om brandfarliga och explosiva varor (LBE)
BBR (Boverkets byggregler)
Systematiskt brandskyddsarbete (SBA)
Brandteori/Brandförlopp
Tillsyn och egenkontroll
Brandorsaker -Riskinventering/statistik
Brandskyddsorganisation
Grundläggande byggnadstekniskt brandskydd
Utrymning
Släckmedel och släckutrustning
Grupparbete
Kontrollmetoder SBA

Praktiska övningar

Handbrandsläckare
Brand i kläder
Utrymningsövning

Kursen innehåller även ett moment där kommunens centrala säkerhetsarbete presenteras och brandskyddsombudets roll i helheten presenteras.

För att bibehålla sin kompetens ska brandskyddsombuden delta i en repetitionsutbildning vart fjärde år.

Grundutbildning för personal i vård- och omsorgsboende eller boende med särskild service

Utbildningen är tre timmar och obligatorisk för all personal.

Kursens innehåll och kursplan är i allt väsentligt detsamma som innehållet i Nerikes brandkårs grundläggande brandutbildning för vårdpersonal. Vid önskemål går det att utvidga kursen så den omfattar även hjärt- och lungräddning (HLR).

Kursinnehåll

Brandteori

Lagen om skydd mot olyckor (LSO)
Systematiskt brandskyddsarbete (SBA)
Brandteori/brandförlopp
Räddningstjänstens roll
Brandorsaker -riskinventering
Agera rätt vid brand
Förebygga brand
Konsekvenser av brand
Utrymning
Släckmedel och släckutrustning

Praktiska övningar

Handbrandsläckare
Brand i kläder

Kursen bör repeteras vart fjärde år. Verksamhetsansvarig ansvarar för att hålla förteckning över aktuell utbildningsstatus för personalen.

Grundutbildning för personal i ordinärt boende

Utbildningen är tre timmar och obligatorisk för all personal.

Kursens innehåll och kursplan är i allt väsentligt detsamma som innehållet i Nerikes brandkårs grundläggande brandutbildning för vårdpersonal. Vid önskemål går det att utvidga kursen så den omfattar även hjärt- och lungräddning (HLR).

Kursinnehåll

Brandteori

Lagen om skydd mot olyckor (LSO)
Systematiskt brandskyddsarbete (SBA)
Brandteori/brandförlopp
Räddningstjänstens roll
Brandorsaker -riskinventering
Agera rätt vid brand
Förebygga brand
Konsekvenser av brand
Utrymning
Släckmedel och släckutrustning
Specifika förutsättningar i egna hem

Praktiska övningar

Handbrandsläckare
Brand i kläder

Kursen bör repeteras vart fjärde år. Verksamhetsansvarig ansvarar för att hålla förteckning över aktuell utbildningsstatus för personalen.

Brandskyddsutbildning för verksamhetsledare

Kursen omfattar 2 timmar. Kursen ersätter inte grundutbildning för personal i vanliga/särskilda boendeformer utan är en påbyggnad för chefer.

Kursen riktar sig till personer som har en ledande befattning inom verksamhet som rör vård av personer i särskilda eller vanliga boendeformer.

Kursinnehåll

Örebro kommuns riktlinjer för brandskydd i VoO/FFF
Chefens ansvar
Lagstiftning (LSO, PBL, LBE, AML, BBR)
Systematiskt brandskyddsarbete (SBA)
Tillsyn och egenkontroll
Brandskyddsorganisation och ansvarsfördelning
Brandskyddsbeskrivning och dokumentation
Sammanfattning

Repetitionsutbildning brandskyddsombud

Utbildningen omfattar 7 timmar och bör gås med maximalt 4 års mellanrum. Ett förkrav är att deltagarna genomgått grundutbildningen.

Kursinnehåll

Brandteori

Lagen om skydd mot olyckor (LSO)
Lag om brandfarliga och explosiva varor (LBE)
BBR (Boverkets byggregler)
Systematiskt brandskyddsarbete (SBA)
Brandteori/Brandförlopp
Tillsyn och egenkontroll
Brandorsaker -Riskinventering/statistik
Brandskyddsorganisation
Grundläggande byggnadstekniskt brandskydd
Utrymning
Släckmedel och släckutrustning
Grupparbete
Kontrollmetoder SBA

Kursen ska repeteras vart fjärde år.

Egen utbildning av personal

Utbildningen sker i verksamhetens egen regi. Innehållet regleras av brandskyddsombud och verksamhetschef och utbildningarna/genomgångarna dokumenteras i verksamhetens brandskyddspärm.

Utbildningarna kan omfattas av allt ifrån genomgångar av rutiner vid evakuering på arbetsplatsträffar till föreläsningar med externa föreläsare. Även övningar som genomförs ses som egen utbildning och ska dokumenteras i pärmen. Varje verksamhet skall minimalt genomföra 4 utbildnings eller övningstillfällen per kalenderår. Utbildningen har med stor fördel huvudsakligt fokus på förhållandena i den aktuella verksamheten snarare än generella förhållanden.

Introduktionsutbildning

Verksamhetens egen genomgång av brandskyddet för vikarier eller nyanställd personal. Efter genomgången ska deltagarna kunna de för sin verksamhet specifika riskerna och rutinerna.

Genomgången ska omfatta: information om vanliga risker, rutiner för incidentrapportering, rutiner för systematiskt brandskyddsarbete, information om vilka som är brandskyddsombud samt principer för släckning, uppträdande vid brand och evakuering. Även hantering av brandlarm ska ingå.

Personalen ska snarast möjligt beredas tillfälle att delta i ”Grundutbildning för personal”.

Dokumentation

Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor ska verksamheterna dokumentera sitt systematiska brandskyddsarbete. Detta arbete har traditionellt samlats i en så kallad brandskyddspärm. Arbetet kan mycket väl samlas i en pärm, men andra elektroniska lösningar kan vara att föredra med tanke på tillgänglighet och åtkomst i händelse av en kris. Brandskyddsdocumentationen ska omfatta bland annat egenkontroller, utbildning, övning och dokumentation av incidenter och tillbud. Den bör också innehålla brandtillsynsprotokoll, byggnadsbeskrivning och utrymningsplan. Även telefonlistor och checklistor kan ingå. Exempel på och stöd kring hur dokumentationen kring det systematiska brandskyddsarbetet (SBA) kan utformas finns hos kommunledningskontorets säkerhetsavdelning.